

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica.
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU“ ima s članstvom naročnino oglaševanje in rešitve vseh vrst je Din 250 od petih letnih davkov pošt. č. ur. 11.197.

Pošljite zanesljivo do 25. t. m. prijave naročnikov za 3. in 4. številko Zvončka

Vodstvo Pov. UJU in Orjuna.

Že na seji širjega sosveta Pov. UJU dne 5. t. m. v Ljubljani je zavzel poverjenik stališče do napada, ki ga je objavila »Orjuna« dne 31. decembra 1924 v svoji 63. številki na sedanje vodstvo organizacije.

Ker je ta napad mnogim našim članom neznani, ga priobčujemo v celoti, kakor se glasi:

»Našemu učitelstvu.

Dalje časa že prejemamo od strani naših članov učiteljev ostre pritožbe proti sedanjemu vodstvu UJU. Ker so baš učitelji naši najboljši člani in ker vidimo samo v tem stanu nositelje naše bodočnosti, je smatral Oblastni odbor potrebnim to stvar razčistiti.

Ne smatramo se upravičenim vmešavati se v interne zadeve vodstev strokovnih organizacij, dokler le te ne zavzamejo dimenzij, ki so škodljive naši nacionalni stvari. Pritožbe pa, ki prihajajo na nas čez vodstvo UJU, so takega značaja, da smatramo za svojo dolžnost, jim ugoditi.

V ta namen smo sklenili, da bo priobčil naš list vse upravičene pritožbe, ki jih danes odklanjajo drugi listi. Zato pozivamo vse naše člane učitelje, da takoj pošljejo svoje utemeljene in z dokazi podprte pritožbe na tajništvo Oblastnega odbora Orjuna, Ljubljana.

Na ta napad je poverjenik tov. L. Jelenc odgovoril v imenu vodstva organizacije javno na gori omenjeni seji širjega sosveta in je izvajal pred vsemi predsedniki okrajnih učiteljskih društev sledeče:

»Ta napad je prišel nepričakovano, ne samo zato, ker je poverjeništvo šlo Orjuni vedno na roko, temveč še bolj zato, ker se poverjeništvo ni nikdar in nikjer pregrešilo zoper našo nacionalno stvar. Na ta napad ne moremo molčati. Pozvali smo predsedstvo Oblastnega odbora Orjuna v Ljubljani, da naj pride na dan z dejstvi. Dejanja naj govore, potem naj pride Orjuna s tako težkimi obdolžitvami.

Ko dobimo od Oblastnega odbora Orjuna odgovor na naš poziv, da hočemo fakta, na katerih podlagi so nas napadli, potem bomo govorili dalje. Zato prosim, da pooblastite poverjeništvo, da stori v tej zadevi ob svojem času primerne korake. Razume se samo ob sebi, da bo

spregovoril o tej aferi tudi »Učiteljski Tovariš« svojo besedo.

Upravičeno smo pričakovali, da bo uredništvo Orjuna po tej javni izjavi lojalno popravilo svoje poročilo, ker je na drugi strani popolnoma jasno, da je prejel Oblastni odbor napačne informacije. Posebno še, ker je poverjenik podal zastopnikoma, ki sta se zglasila v pisarni poverjeništva v imenu predsednika Oblastnega odbora, potrebna pojasnila.

Toda ni se zgodilo to in tudi odgovor je prejel poverjeništvo šele na ponovni poziv predsedniku Oblastnega odbora. In ta se glasi sledeče:

»Prejeli smo Vaš cenj. dopis z dne 11. januarja 1925, št. 15 in Vam naznanjamo, da sta nam izjavila naša delegata, da Vam nista dala nikakega zagotovila o kakem terminiranem pojasnilu s točno navedbo dokazov, »da škodujete z Vašim postopanjem naši nacionalni stvari.« Tej izjavi se priključuje tudi Oblastni odbor, ki stoji na stališču, da ne gre navajati vodstvu UJU konkretnih slučajev. In to, ker nikakor ne moremo izročiti imena svojih informatorjev tistim, ki bi zamogli izvrševati nad njimi konsekvence. Pripravljeni pa smo v bodoče vedno vse pritožbe, ki bi prišle na naš naslov, skupno z gornjim naslovom obravnavati in jih po možnosti rešiti v objestransko zadovoljstvo.

V slučaju, da bi se gornji odbor s tem ne zadovoljil, smo pripravljeni navesti tudi konkretne slučaje, toda samo z dovoljenjem naših informatorjev, ki pa si ga moramo še preje preskrbeti.

Upamo, da boste s temi predlogi zadovoljni, ker bi bili sicer primorani Vaše javne napade v »Učit. Tovarišu« zavrniti v našem glasilu »Orjuni«, kar bi nam bilo jako neljubo.

Oblastni odbor Orjuna Ljubljana.

Ker ne moremo smatrati gornjega odgovora za zadoščenje na težke javne očitke, ki jih je napravila »Orjuna« 31. decembra prejšnjega leta na vodstvo organizacije, smo dolžni dati našemu članstvu sledeča pojasnila, da se ne bo vodstva organizacije po krivem napačno sodilo:

1. Vodstvo organizacije se absolutno ne zaveda, da bi se kdajkoli in kjerkoli pregrešilo zoper našo nacionalno stvar.

2. Vodstvo organizacije tudi ni bilo opozorjeno na kako tako dejanje s strani

svojega članstva, ki se sedaj baje zateka do »Orjuna«, da zadevo »razčisti«.

3. Od Oblastnega odbora Orjuna nismo zahtevali nobenih imen in jih tudi ne bomo, ampak samo dokazov za težke javne obdolžitve v »Orjuni«.

4. Odločno bomo zahtevali, da se vsi slučaj, ki sedaj — kakor smo se uverili — temelje le na sunničenjih — razčistijo iz oči v oči pred razsodiščem organizacije in da se da tudi prizadetim prilika zagovora, ker smatramo to pot za edino pravilno in pošteno.

5. Dokler se ni poslužilo te poti, moramo smatrati vsako drugo pot in postopanje za vtikanje nepozvanih v interne

Učiteljski pravnik.

NAVODILO UČITELJEM, KI BODO POSLOVALI KOT PREDSEDNIKI VOLILNIH KOMISIJ.

Ker je zelo mnogo učiteljev izbranih za predsednike volilnih komisij za državnozbornske volitve, prinašamo izveček predpisov, da prihranimo prizadetim čas in olajšamo delo:

Na dan 7. februarja 1925.

1. Sestanek članov volilnega odbora v zgradbi odlojeni za glasovanje točno ob 15. uri popoldne. (Čl. 55.)

2. Prejem od občinskega urada:

a) toliko skrinjic, kolikor je od prvostopnega sodišča potrjenih kandidatnih list, b) zaboje (ali zabojčke) s kroglicami, ki so pod pečatom, kakor tudi ključ od njega, ki je tudi pod pečatom,

c) stalni volilni imenik dotičnih občin, d) knjigo za vpisovanje glasovalcev (katera postane potem, ko se jo drugi dan izpolni, glasovalni zapisnik),

e) knjigo za vodenje zapisnika,

f) kandidatne liste za skrinjice,

g) pečat dotične občine, ali pečat policijske oblasti, tam kjer ni občinski zastopnik organiziran,

h) pisarniški material kakor: 2 mizi, 1 za volilni odbor, druga za skrinjice; stolice, rdeči vosek, črnilnik in peresa, papir za pisanje in sušilnik, sveče, kuverte, nit, gumi arabikum itd.

Čez vse te stvari je izročiti občinskemu uradu reverz, ki ga podpisuje predsednik in člani volilnega odbora. (Čl. 55.)

3. Pregled skrinjic, če so v porabnem stanju. Paziti, da so usta dobro odprta in da je spodnji del prostora omotan s platnom, tako da se ne sliši ropot kroglice. Za tem je pregledati je li platno, s kojim so skrinjice od znotraj omotane celo, ne raztrgano, in ali so skrinjice popolnoma prazne. (Čl. 55.)

4. Pregled zabojev s kroglicami, ali so zaklenjeni in ali je pečat čitljiv.

5. Prilepiti kandidatne liste na skrinjice in za tem skrinjice uvrstiti na mizo v onem redu, kakor so vložene kandidatne liste.

6. Zakleniti skrinjice z vsemi tremi ključi. Po eden ključ od vsake skrinjice vzame predsednik, drugi ključ dobi član odbornik, a predstavnik liste dobi tretji ključ od svoje skrinjice. Ako koja skrinjica nima predstavnika liste, vzame njen ključ predsednik.

Tedaj, oglejmo si nekoliko različna sredstva, ki smo jih začeli po malem uporabljati proti temu strašnemu sovražniku. Na žalost pa bom moral govoriti najprvo o sredstvih, ki se jih poslužujejo drugod z večjim ali manjšim uspehom, zakaj pri nas se še ta protiakcija skoraj niti ne opaža.

Pijančevanje se je razpaslo po vseh državah — kamor je prodrla civilizacija. In ne samo, da se je razpasla. Zviti civiliziranec je izbral alkohol tudi za uničevanje onega, ki mu je bil napot. Dasi skuša dandanes Amerika izpodbiti dejstvo, da se je posluževala alkohola za iztrebljenje Indijancev, je vendarle to gola in strašna istina! Nič manj ne delajo tako druge civilizirane države še dandanes — seveda bolj skrito, zakaj dnevno odhajajo iz svetovnih pristanišč neštete ladje, ki vozijo izključno samo alkohol v razne kolonije Amerika pa se je vendarle zavedla svojega zločina — potem ko je bilo že skoraj prepozno in je uvedla prohibicijo — to je, popolno prepoved uživanja alkoholnih pijač. Imela je na vesti rdeče pleme — in spoznala je pogubonosni vpliv alkohola predvsem v delovnih močeh. Poskusi so namreč dokazali, da se je produkcija v tovarnah, ki je zaposlovala po večini trezne delavce, neverjetno dvignila. Toda vprašanje pa je: Je li prohibicija uspešna — ali ne? Če ni celo škodljiva?

zadeve organizacije in bomo temu primerno tudi postopali.

6. Odklanjamo vsako varuštvo od koderkoli nad našo organizacijo, ker nam je edina naša vrhovna instanca za vse zadeve, ki se tičejo organizacije, pokrajinska skupščina in delegacija.

7. Izjavljamo, da ta konflikt ne izpreminja našega načelnega stališča do vzvišenih nacionalnih idealov in stremljenj, ki tvorijo temelje Orjuna in smo prepričani, da prejmemo popolno zadoščenje, ko nam bo dana možnost dokaza, da je bil napad na vodstvo organizacije krivičen.

Toliko našemu članstvu v vednost, da bo na jasnem!

7. S platnom ali drugače zapreti usta skrinjice in zapečatiti. (Čl. 55.)

8. Odrediti pisarja, sluge in stražo. (Čl. 56.)

9. Sestaviti prvi zapisnik (glej obrazec I, »prvi zapisnik«). (Čl. 56.)

10. Zapreti vrata od volilne sobe in zapečatiti jih, na vosek je pritisniti občinski pečat. (Čl. 56.) Ključ od vrat vzame predsednik.

11. Postaviti stražo pred sobo, da ne pusti nikogar noter. (Čl. 56.)

Na dan 8. februarja 1925.

1. Sestanek volilnega odbora ob 7. uri zjutraj pred vratni sobe, v koji se vrši glasovanje. (Čl. 57.)

2. Straža se odpusti. (Čl. 57.)

3. Pregleda se nepokvarjenost pečata na vratih in se vstopi v sobo. (Čl. 57.)

4. Pregledajo se skrinjice, ali so v istem stanju, v katerem so se sinoči ostavile. Pregleda se tudi ostali volilni material, če je v redu. (Čl. 57.)

5. Sestaviti drugi zapisnik (glej obrazec II, »zapisnik«). (Čl. 57.)

6. Predsednik odpre vrata in odpre usta na skrinjicah in tudi to zapiše v zapisniku, koji se za tem podpisuje. (Čl. 57.)

7. Predsednik odpre zabojčke s kroglicami. Začne se tretji zapisnik. (Čl. 57.)

8. Puščajo se volilci v glasovalno sobo. Eden za drugim, a ne več kot pet na enkrat. (Čl. 62.)

8. a) Najprej glasuje odbor. Predsednik glasuje v občini, kjer predseduje volitvam. Predložiti na mora potrdilo, da je vpisan v volilni imenik svoje občine, ki si ga mora prejšnjemu in ki ga je priključiti zapisniku III. (Čl. 52.)

8. b) Ves čas volitev morata biti za mizo vsaj dva člana vol. odbora, predsednika sme nadomeščati le občinski odborik (Čl. 59.); če odide varuh skrinjice in nima namestnika, se volitve nadaljujejo, a vse se zabeleži v zapisniku (Čl. 60.); nihče ne sme z orožjem na volišče, tudi straža ne. (Čl. 61.)

8. c) Volilni odbor sestoji: iz predsednika; namestnika, ki ga izvoli občinski odbor po določilih zakona; in po enega predstavnika vsake kandidatne liste. Kier voli več občin skupaj, ima vsaka občina svojega zastopnika. (Čl. 52 in 53.)

9. Predsednik se spriči prepričuje iz stalnega volilnega imenika, ali je dotični volilec naveden v njem, in ako je, mu izroči takoj kroglico in postopa po čl. 63. zakona. (Čl. 63.)

10. Ako kateri glasovalec ne ve, kako se glasuje, mu predsednik pokaže, in ako je nepis- Resnica je, da se je prohibicija izkazala nepraktično — in celo škodljivo! Naj priobčim zelo zanimiv članek iz nekega slovenskega ameriškega lista, ki govori o posledicah prohibicije: Prohibicija med ameriški Slovenci.

Skoro ne mine teden, da se ne bi eden ali drugi naših agitatorjev bridko pritoževal nad pijančevanjem, ki se je razpaslo po nekaterih naselbinah. Slovenci, tukajšnji in v »mili domovini«, so od nekdanj radi pili. Toda v Ameriki se je po prohibiciji obrnilo v tem oziru »iz dežja pod kap«, posebno kar se tiče nekaterih narodnosti, in naša pravijo da ni izvzeta.

Preje so ljudje pili večinoma pivo, sempatam kozarček rakijske, včasih kdo tudi čašo »vinca rujnega«. Ko je prišel delavec iz fabrike ali majne, ga je spil »flašo« ali dve, če ga je imel v kleti familije, ki so držale »board«, so tudi skrinjice, da boardarji niso trpeli žeje. V kraji, kjer ga niso točili doma, je poslal atek, ko je prišel z dela, hčerko ali sinčka v salun, pa ga mu je prinesel za nikel v »pelci«. Ako ni bilo drugače, je šel sam ponj, če treba tudi desetkrat na večer. Ali pa se je mimogrede oglašil v salunu in ga spil »ta velki glaž, zraven pa pojedel še »sandvič«, ki ga je dobil povrhu.

(Dalje prih.)

LISTEK.

T. SELIŠKAR:

Protialkoholno vprašanje.

I.

Ko sem čital v nekem slovenskem ameriškem časopisu pretresljivo sličico iz življenja naših rojakov v Ameriki, kako se sistematično uničujejo z alkoholom, dasi je tam uveljavljen zakon, ki zabranjuje uživanje alkoholnih pijač (prohibicija), sem se spomnil na naše razmere in na to vprašanje, ki je še skoro v celoti nerešeno v neizmerno škodo našemu narodu. Dan za dnem gledam in opazujem naše ljudstvo, poslušam divje krike pijanih duš, in čutim vso grozno žalost, ki lazi iz roda v rod kakor vedno bolj naraščajoča epidemija, puščajoč za sabo vedno večjo četo telesnih in duševnih degenerirancev, ki so očitni znaki narodove slabosti, narodovega propadanja. Srčna kultura pada, niža se! Če bo šlo tako dalje, tedaj moramo pričakovati dobo, ko ne bo samo pijanstvo Slovencev na prvem mestu — ampak se bo poleg tega blestela tam tudi surovost in nemoralnost, ti dve zvesti spremljevalki pijančevanja. Vem, da nisem prevelik pesimist, zato nikakor ni ta obsodba pretirana. Verjemite mi, da je to, da je opazil

ta naš greh celo sam reprezentant naše države v prvih dneh svojega bivanja v Sloveniji, za nas tako strahovita obsodba, da nam mora biti misel, kako popraviti to zablodo tako potrebna, kakor je potrebna medicina bolnemu telesu.

Ko sem prebiral različno protialkoholno literaturo, sem bil zelo skeptičen in o marsikateri trditvi sem dvomil. Ko pa sem prišel med ljudstvo, sem začel opazovati. Tedaj sem uvidel, da je alkohol za narod zlo — ki je bolj nevaren kakor oborožen sovražnik. Osobito pa je prišlo to prepričanje takrat, ko sem se pričel baviti s patološko psihologijo. Ko sem pričel delati psihološke eksperimente na individuih, ki so podvrženi pijančevanju — in tudi s takimi, ki so sicer znani kot trezni — pa so ali imeli starše podvržene temu, ali pa celo dede in babice. Rezultati takih opazovanj in eksperimentov so, v kolikor so obrnjeni v to smer, naravnost frapanantni in bi to poročil vsakomur, ki se količkaj zanima za bolne psihološke pojave.

Toda o vsem tem, najsi bo to o resničnosti tega zla ali pa o posledicah tega zla, se je že toliko govorilo in pisalo, da je ponavljanje istega odveč. Tudi o protisredstvih se je že pisalo. Toda o tem manj — in vprašanje: kako zaječiti ta hudournik narodovega propadanja, je še danes ravno tako važno, kakor je bilo pred desetimi leti, če ne še bolj!